

REDACTIA

Deák Ferencz-utca nrul 20

ABONAMENTUL

Pe un an .. .. . 20 cor.

Pe jumătate an .. 10 "

Pe 1 lună .. .. . 2 "

Nr. de Duminecă pe an 4

coroane.

Pentru România și America

10 coroane.

Pentru România și străinătate

numeri de zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Deák Ferencz-utca nrul 20.

INSERTIUNILE

Pe un sir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 bani
de fiecare publicație.

Manuscripte nu se

inapoiază.

Telefon oras și comitat 502.

„Stat național și instrucțiune poporală“.

I.

(P) Dată fiind importanța și seriozitatea chestiunii, trebuie să revenim asupra studiului politic al dlui Halász (alias Fischer) Ferencz, consilier ministerial la departamentul cultelor. Din punctul de vedere al practicii politice, trebuie să presupunem, că ministrul de culte contele Apponyi se identifică pe deplin cu principiile profesate de consilierul său și că aceste principii vor căuta în viitorul cel mai apropiat, chip de a se valida — pentru că, în caz contrar, natural ar fi, ca dl conte Apponyi, detragându-i încrederea să-l destitue din fruntea secțiunii instrucției populare, unde se află. Dar dacă nici n'a fi aceasta, și atunci pretindem noi destituirea acestui om din fruntea treburilor școlare, pentru că *cel ce tradează o ură atât de covârșitoare împotriva drepturilor cetățenilor nemaghiari și cine condus de astfel de sentimente lucrează cu atâta plan la subminarea autonomiei bisericești și a școlilor noastre, acela nu servește interesele totalității cetățenilor și este vrednic de osândă.*

Dl Halász are ideea fixă a statificării învățământului, pentru că într'adevăr, de prezent limba de propunere în școlile de stat fiind cea maghiară, prin aceasta speră a omorî orice cultură neungurească pe acest pământ. Spre acest scop el, abuzând de situația-i oficială, agită fără nici un scrupul la ură societatea unguerească, împotriva autonomiei noastre, și împotriva stărilor legale existente.

Noi suntem datori — cu legea în mână — să atragem asupra acestor tendințe politice (mai bine încercări de atentate împotriva drepturilor națiunii noastre) atențiunea poporului român și să zădărnim despoirea de drepturi. Spre a zădărnici astfel de încercări ilegale, ori-ce mijloc este just. Și sperăm, că acest mizerabil atac împotriva instituțiilor noastre bisericești, va și trezi conștiința națională a poporului român, care va ști afla modul, ca aceste încercări de nimicire să amuțească pentru totdeauna. *Pentru că îl asigurăm pe dl Halász, că dacă și inteligența română ar propaga cu aceeași tenacitate dragostea sa față de neam pe care ar dovedi-o și cu fapte, ca dl Halász, atunci nici odată n'ar fi izbutit dl Halász în nici o comună românească să înființeze școală de stat cu limba de propunere unguerească.*

Dar ignoranța este așa de mare, încât Halász speră succes dela proiectele sale de reformă. Art. de lege 44 § 17 din 1868 pretinde expres, ca fiecare să-și primească educația în limba maternă până unde începe educația mai înaltă academică. Iar art. 38 § 58 din 1868 deadreptul poruncește, ca instrucția elementară să se facă în limba maternă.

Dacă dl Halász luptă din sinceră convingere pentru statificare și vrea să-i îndemne pe ministri a statifica cât mai multe școle, întrebăm, *de ce nu înființează ministrul de culte în comunele românești școli cu limba de propunere românească, cum o cere aceasta legea?* Doar și acolo s'ar putea învăța limba unguerească, dar în schimb copilul și-ar primi educația, cum o pretinde și legea, în limba sa maternă. Nu acesta este însă scopul ministrului de culte, ceace dovedește mai elatant studiul programatic al dlui Halász. *Bădăna și religia ar vroi să o propună în limba unguerească, acesta li-e scopul.*

După-ce deci în școlile populare de stat — în comune românești — copilul român nu-și primește educația în limba sa maternă, iar aceasta este un abuz, pentru-că e contra legii, **adresăm îndată aci apelul nostru către toate satele**

românești unde sunt deja școli populare de stat, ca în interesul succesului educației, a culturai și a binelui public să pretindă cu toată energia dela ministrul de culte introducerea limbii românești ca limbă de propunere, pentru-că ordinațiunea ministerială (cu care s'a fixat limba de propunere) nu poate să stea în contradicție cu legea în vigoare, nu o poate scoate pe aceasta din vigoare. *Acesta este un punct de vedere strict legal.*

Iar' d'aci 'ncolo să fim cu mai mare luare aminte la alegerile dietale, comitatense și comunale și voturile să ni-le dăm așa, ca pe banii nostri și prin aplicarea nepermisă a puterii executive de stat, oameni d'alde Halász, să nu mai poată face politică de rassă. Dacă noi Români, ne-am înșirui până la unul sub steagul deputațiilor nostri naționali, aceștia ar reprezintă o putere, încât n'ar cuteză guvernul să facă un trafic atât de frivol cu drepturile noastre. Chiar și'n cazul când n'am fi alegători, vedem doar' pe socialiști: știu impune prin masele de cari dispun.

Dl Halász agitând în studiile sale pragmatice împotriva drepturilor noastre, o face aceasta în numele «națiunii ungare» sub titlul «apărării intereselor de stat și naționale».

Acesta este calul său de bătae. «Națiunea ungară» în sens politic, după lege, o alcătuiesc toate naționalitățile.

Legea acordă fie-cărui cetățean, vorbească orice limbă, drepturi egale și respectă limba maternă a fie-cărui. Cu ce drept vine acum un funcționar public să vestească unei părți a cetățenilor drepturi mai multe, ca celorlalți? Aici fiecare cetățean este »susțitor de stat«, care contribuie cu sânge și cu bani la susținerea statului. Trebuie să protestăm deci cu toată energia împotriva teoriei de exploatare a lui Halász. Pentru-că aceasta n'ar însemna altceva, decât a prefaca o mare parte a cetățenilor numai contribuabili, dar așa ca să li se ia toate drepturile. Și cine dintr'o situație oficială vestește, că banii publici, banii țării să se întrebuițeze exclusiv pentru școli cu limba de propunere maghiară, cine toate actele și faptele sale le cântărește numai din punctul de vedere, dacă vor rezultă ori nu din ele întărirea maghiarimei, spre un astfel de scop, ca să sporească forțele pentru asimilarea naționalităților, acela nu stă pe bazele nici ale legii, nici ale culturai și a umanismului și acela nici nu e vrednic de a ocupa o slujbă publică, pentru-că nu servește interesele obștești. După lege, aici fiecare este egal îndreptățit și nu recunoaștem privilegiul între cetățeni. Și dacă dl Halász crede, că va putea să izbutască cu aceste principii ale sale acum în era nouă, datorința presei române este, să aducă aceasta la cunoștința poporului, ca acesta să o știe, cine este cel ce-i turbură pacea și liniștea și, după putință și la vreme să-i poată da acestui guvern, răspunsul ce merită.

Dl Halász și-a împărțit studiul său program în 5 părți. Grupa I vorbește despre instrucția elementară a II-a despre asile de copii, a III-a despre școlile economice, IV despre controla de stat ce este a se exercita în școlile confesionale, și a V-a despre preparandii.

E de înțeles că grupa I este mai vast tratată. Ea începe prin confesiunea politică preconizată de Bánffy, că Ungaria a acordat într'un mod cu totul inutil și absurd autonomii așa de largi naționalităților în biserică, școală și în viața municipală, încât aceste stau în contradicție cu interesele vitale ale națiunii maghiare susținătoare de stat și cari, nu numai că stângenesc dezvoltarea politică, economică și culturală a națiunii maghiare, ci ici coalea o și primejdniesc. Deși interesele bine pricepute ale dinastiei și ale țării — asta o spune Halász — deopotrivă pretind ca pe acest teritor desemnat și dela natură unitar

să fie o națiune maghiară puternică unitară în limbă și sentimente. Pentru-că existența noastră națională (zice Halász alias Fischer) nu o vedem până atunci asigurată, până ce maghiarimea nu ajunge pe pământul patriei la o astfel de preponderanță, ca să poată odată pentru totdeauna zădărnici tendințele destructive de stat a forțelor.

Recunoaște, că dela transacție încoaci, maghiarimea s'a dezvoltat colosal, căci numărul locuitorilor de limbă maghiară aproape atinge cifra de 9 milioane (din 19 1/2 milioane) dar aceasta dezvoltare îmbucurătoare, dl Halász o atribuie nu atât unei activități sistematice, bine chibzuite a legislației ori a guvernelor, ci — Provedinței. (Natural în cazul acesta Provedința a lucrat contra noastră. Noi însă totuși ne permitem a observa, că în restimpul acesta aproape întregul budget de stat s'a cheltuit pentru »supremația« de care visează dl Halász. Deunăzi tocmai, le reîmprospăta Széll Kálmán oamenilor d'alde Halász că ce colosale sume au folosit guvernele pentru trebuințele culturale. În 1867 suma preliminară pentru portofoliul cultelor era de 2 milioane 660 mii cor. în 1870 de 4 milioane 550 mil. coroane. Azi suma dotată a budgetului cultelor este de 70 mil. va să zică se cheltuiește de 20—22 ori azi mai mult pentru scopurile instrucțiunii. Pentru instrucția poporală s'a cheltuit în 1870, 1 milion 100 mii coroane, în vreme ce azi este preliminar 26 milioane, adică de 26-ori mai mult. Și aceste sume colosale au servit aproape în întreg spre sprijinirea culturai maghiare, pentru-că cultura noastră a fost prigonită. Cunoaștem deci Provedința la care se roagă dl Halász.)

Il amărește mult pe dl Halász împrejurarea, că pe lângă toată stăruința obositoare a guvernelor instrucțiunii publice, ceva peste 40% a locuitorilor patriei mame (fără Croația și Slavonia deci) nu vorbește limba statului (adică cea maghiară) și că 83.2% a nemaghiarilor nu vorbesc și nu înțeleg graiul unguerec. Drept aceea observă: Trebuie să recunoaștem, că este o datorie imperioasă arzătoare a statului ungar (?) și a guvernului care-l conduce, că pentru edificarea cât mai grabnică a statului național maghiar să facă tot ce e posibil (firește pe banii bieților cetățeni de »baze nemaghiare«) după un plan bine chibzuit și fără nici o amânare. Spre scopul acesta trebuie să ne îndreptăm atențiunea în primul rând asupra instrucției populare — zice dl Halász — care are în patria noastră datorita (?) nu numai a răspândii cultura generală ci a cultivării națiunea unitară în limbă și sentimente.

Recunoaște dl Halász, că dela aplicarea legii daspre instrucția poporală, aceasta a progresat într'un mod uimitor, dar adevărata cultură a poporului și în special influența națională a instrucțiunii populare — zice dl Halász — lasă încă mult de dorit. Cauza acesteia trebuie căutată în mare parte în liberalismul exagerat a legilor despre egal îndreptățirea naționalităților și a instrucțiunii, cari n'au ținut cont de interesele națiunii maghiare.

Ambele aceste legi asigură cea mai largă autonomie confesiunilor în privința înființării și susținerii școlilor. La confesiunile maghiare, zice dl Halász, nu e nici un rău, dar cu atât mai mari primejdii cuprinde aceasta autonomie școlară în bisericile naționalităților, pentru-că legislația de atunci a neglijat apărarea eficace a intereselor naționale și de stat și astfel în majoritatea covârșitoare a școlilor naționalităților se urmează un sistem de educație cu totul contrar intereselor statului. (Firește, înțeleptul șovinist nu ne arată mai precis acele pretinse interese. El lasă la chibzuiala fiecărui, că ce înțelege dânsul sub aceasta, ca să poată cu atât mai ușor, mai imperinent arunca bănuiala).

Conform studiului dlui Halász — numărul școlilor populare elementare în toată țara în anul școlar 1903/4 este: 16.014. (D'atunci firește s'a schimbat statistica). Dintre acestea sunt numai 1761 de stat, 1352 comunale, 261 ale reuniunilor și 33 private, *celelalte, adică 12.607 (78.72%)* sunt toate confesionale. În aceste școli, în 3275 se propune pe lângă vre-o limbă de propunere a cutărei naționalități și limba maghiară, în aceste școli deci — face dl Halász concluzia — e de sperat că copilul se *cultivă* într'un spirit *de educație corect* și învață și ungurește. Sunt însă 3371 și astfel de școli, acărora limbă de propunere este exclusiv cea a vre-unei naționalități. Aceasta stilizare rafinată trebuie înțeleasă așa, că limba de propunere, d. e. este cea românească, dar limba ungurească se propune în orele fixate de ministru. În privința aceasta corespund deci pe deplin art. de lege 18 din 179 despre instrucțiunea limbii maghiare. Nici nu află inspectorii de școli alte excepții, decât pretextul că succesul propunerii limbii maghiare în aceste școli nu este — îndestulitor. Iar că este ori nu îndestulitor, aceasta este lăsată cu totul la discreția inspectorilor școlari. În chipul acesta, școlile noastre pot fi expuse în mod absolut vecinilor șicane ale inspectorilor școlari, *pentru că dacă aceia sunt tot din aceleași cauze ca dl Halász, prietenii ideii de statificare — și care dintre dânsii nu este? — nici odată nu vor fi mulțumiți cu succesul propunerii limbii maghiare — simplu pentru că limba de propunere nu e maghiară.*

Astfel de școli cu limba de propunere nemaghiară au: confesiunea rom.-cat. 384 confesiunea gr.-or. 1363, confesiunea evanghelică 345. Sunt și între școlile comunale 187 de școli, cu limba de propunere nemaghiară.

Despre școlile de stat și cele cu limba de propunere maghiară, firește *păreră* e că aici instrucțiunea limbii maghiare este ireproșabilă. Asupra școlilor cu limba de propunere nemaghiară însă este rostit verdictul, că dintr'aceste în 3371 nu s'a propus cu îndestulitor succes limba maghiară, în 235 rom.-cat., 270 gr.-cat., 596 gr.-or. și 346 ev. laolaltă în 1147 școli confesionale, nu s'a propus într'alte și din acel motiv, pentru că în multe locuri mai trăiesc învățătorii bătrâni cari nu știu ungurește, și n'au fost destituiți. Și pentru că legea a acordat *libertate* prea mare (asta e, sunt prea mari libertățile) în afacerile interne ale școlilor confesiunilor, *iată cauza* — după dl Halász — *că rezultatele instrucției limbii maghiare nu-s mulțumitoare.*

Obrăznicie. Este o concidență interesantă, că tocmai pe când ne ocupăm la loc de frunte cu studiul detestabil al consilierului ministerial și șef al secției instrucției populare, dl Halász (alias Fischer) *Ferencz*, în parlament, abatele Molnár János adresează o interpelare ministrului de culte, în chestiunea acestui studiu, și-l întreabă dacă se identifică ori nu cu scrisorile funcționarului său subaltern, care calumniază într'un mod incușificabil școlile confesionale și agită din poziția sa oficială împotriva acestor școli. Abatele Molnár, a apărut, natural mai ales școlile confesiunii catolice. Ministrul Apponyi a dat imediat răspuns la interpelare, un răspuns, cum îi e obiceiul, cam în trei peri, totuși făcând declarația că nu se identifică cu părerile d-lui Halász, și că directive privitoare la politica culturală numai d-sa dă.

Spre a se apăra de atacul abatelui Molnár János, vine în numărul de ieri al ziarului »Budapesti Hirlap« dl Halász cu o declarație, în care atinge într'adevăr culmea obrăzniciei. Eminentul bărbat spune fără înconjur, că dînsul n'a înțeles în cartea sa școlile confesiunilor maghiare, *ci numai școlile confesionale ale naționalităților și mai invoacă, — drept argument pentru sine, — că pentru aceasta a și fost în chip necruțător atacat în Nr. 204 al »Tribunei«.*

Va să zică școlile confesionale ale naționalităților, pot fi calomniate; aceasta este

chiar un merit, cu care crede a se apăra dl Halász, și are aerul să învinuiască pe toți câți nu înțeleg apucăturile sale perverse că sunt — nepatrioți. Nu înzădar e Fischer dl Halász, dar într'adevăr atinge culmea obrăzniciei.

O asemănare. »Erdélyi Hirlap« dela 21 c. face o comparație între românii din statul ungar și cei din împărăția otomană, trăgând concluzia, că noi nu ne iubim țara și tronul, iar frații aromâni au aceste virtuți. La concluzia asta ajunge ziarul maghiar în urma celor văzute la expoziție: frații aromâni au cântat adică în București imnul padișahului în *turcește* și s'au dus să viziteze consulatul otoman, noi n'am cântat însă »himnus«-ul nici măcar în traducere ungurească, ci am cântat »*Deșteaptă-te Române*«, iar la butonieră n'am purtat tricolorul maghiar, ci pe cel — românesc. Și peste tot: n'am manifestat de loc pentru Ungaria!

Desigur: nu ne-am dus la expoziție să manifestăm pentru Ungaria, ci să ne bucurăm de progresul fraților noștri și să dăm expresiune solidarității noastre de rasă.

Cât privește acum pe frații aromâni, cari au manifestat cântând imnul turcesc, observăm: frații din Macedonia au cuvinte să se arate recunoscători guvernului otoman, care nu caută a-i desnaționaliza, ci îngăduie școli susținute de statul român. Dar dintre noi cine oare este cuprins de simpatie ori recunoștință față de guvernele din Budapesta?

Din Dietă.

— *Sedința dela 24 Noembrie.* —

Presidiază *Iusth* mai târziu *Náway*.

La discuție se află budgetul ministrului de interne.

Coriolan Brediceanu: Doriam să vie timpul când odată, vom putea fi și noi naționalitate încrezătoare în legi. Noi românii (o întrerupere: toți unguri!)

Sunt stăpân pe persoana mea, nu-mi poruncește nimeni! Respect legile ca avocat, nu am greșit nici-odată împotriva lor. Cere aplicarea egală a legilor față cu oricine, și față cu naționalitățile. Ciudat că celelalte partide au totdeauna ceva cu naționalitățile.

Vázsonyi a protestat mai dăunăzi contra bănuelii că democrații s'ar fi aliat cu naționalitățile. De prisos această protestare, nici odată naționalitățile n'au căutat prietenia democraților. Legea naționalităților a fost creată supt impresia evenimentelor dela 1848.

O voce: Mai bine nu mai amintea vremile acelea.

Coriolan Brediceanu: Pentru ce? Tată-meu încă a luptat cu ungurii ca honved. Acuma însă cu ce căutați să însuflețiți naționalitățile pentru Unguri? Cu pușcăriile dela Seghedin și Vaț? Nu s'a mai pomenit nicăiri ca la noi ca cineva să fie pedepsit ca complice la delictul agitației pentru că a adus o masă și un scaun la o întrunire de popor. Un cor bisericesc românesc a fost pedepsit și copiii cari au făcut parte din el pentru că nu au avut statute aprobate de guvern. Dar unde se cere corurilor catolice sau protestante ungurești să aibă nevoie de statute? Lăsați-ne măcar să cântăm, ca să ne ogoim amarul sufletului. Lăsați-ne să cântăm ca să puteți spune

că ne merge așa de bine supt stăpânirea ungurească, încât cântăm. (Sgomot.)

P voce: Toți unguri!

Coriolan Brediceanu: Ce să fac dacă Dumnezeu m'a făcut român? (Sgomot.) Dacă mă nașteam ungar, mă făceam cel mai mare ungar din toată lumea, dar nici-odată nu aș fi silit de a face unguri, cui nu-i place limba ungurească. Respinge budgetul internelor.

Dobroszláv Péter (kossuthist) declară că deși nu-i ungar va lupta pentru neatâr-narea Ungariei. Deputații naționaliști nu sunt susținuți de alegătorii lor. La alegeri s'au dat numai 60.000 de voturi pentru candidații naționaliști. Nu-i adevărat că naționalitățile sunt nevoite să învețe ungurește. 80 de procente din ele nu știu ungurește.

Milan Hodza polomizează cu Dobroszláv. Este adevărat, că au votat numai 60000 alegători cu noi dar cifra asta crește mereu. Anul trecut votaseră numai 3500, iar în a 1901 au fost 9000 de voturi.

Acesta-i un progres însemnat și numărul din anul trecut era mai mare dacă alegerile se făceau ceva mai cinstitute.

Președintele chiamă pe orator la ordine.

Milan Hodza: Numărul acesta de alt-cum este lucru secundar. Partidul kossuthist a avut la început numai doi deputați în Cameră, azi are majoritatea. Cere reforma radicală a administrației birocrate și desființarea virilizmului. Autonomia actuală a comitatelor și comunelor exclude voința adevărată a poporului. Trebuie legi fundamentale cari să garanteze constituția și libertățile politice. Atacă pe Vázsonyi care democratul coaliției. El caută ca pasările călătoare totdeauna locurile mai calde.

Vázsonyi Vilmos răspunde lui Hodza. Invinuște pe naționalități că nu au susținut lupta pentru constituție.

Milan Hodza replicând lui Vázsonyi spune că naționalitățile au văzut primirea re- ce li-sa făcut anul trecut în Dietă prin coaliție pentru aceia s'au obținut dela această luptă.

Mai vorbește *Hentz Károly*.

Ministrul instrucției **Apponyi Albert** răspunde unei interpelări adresate de Aurel Vlad asupra școlilor din Hunedoara. Spune că ordonanța revizorului școlar a fost legală, prin care s'a ordonat învățământul limbii ungurești în școlile comunale.

Dr. Aurel Vlad ia răspunsul la cunoștință.

Molnár János aerează o interpelare despre o carte a conziliului Holasz, unde se atacă școli normale ale confesiunilor.

Ministrul **Apponyi** răspunde că nu primește răspunderea pentru cartea pe care Halász a scris-o ca persoană particulară.

Sedința se rieică la orele 2¹/₄.

Apostolat cultural.

Mai bine d'un pătrar de veac, cei puși în fruntea »Fondului de teatru român« își frământă mintea cum să propage mai cu înleznire cultura română, dragostea de limbă. Calea adevărată, credem noi, am aflat-o atunci, când au ajutat pe tinerii noștri de talent să se perfecționeze în arta dramatică, să avem astfel actori cari să umble în lung și lat prin părțile locuite de Români, propovăduind frumusețea limbii românești și aducând închinare geniului nostru național.

Unul dintre acești tineri de valoare este dl Z. Bârsan. Român cult, care să nu-l cunoască, nu credem că există la noi. La ocaziuni festive, dl Bârsan a fost aplaudat de noi toți...

E sărbătoare deci, sărbătoare culturală, de câte-ori vine între noi. Reprezentațiunile ce aranjază prin centrele românești sunt un apostolat. Românii cari țin să dovedească prin fapte că țin să dea concursul lor la toate manifestațiunile noastre culturale, să-și țină deci de înaltă datorie a lua parte și a contribui la succesul acestor serbări.

Înaintașii nostri cu jertfe și oboseli mari au înființat »Fondul de teatru«. Ani mulți d'arândul adunat-au la un loc obolul lor, iată, ni-se dă norocul să avem un mănunchiu de artiști dramatici români, ne putem lăuda cu talente răsărite din mijlocul nostru.

Sprijinind stăruințele culturale ale acestor tineri apostoli, ne îndeplinim nu numai o sfântă datorie față de cultura română, ci mai presus de toate dăm probe, că înțelegem și cultivăm idealurile pentru cari înaintașii nostri au luptat cu atâta zel și nobleță.

Dacă mai sunt între noi cărturari pe cari nu-i mișcă vibrațiunea caldă a graiului românesc, nu-i permis să fie însă nici unul, care să se arate necunoscător față de cei-ce au tras întâia brazdă în ogorul întelenit al culturii române.

Vorbirea lui dr. M. Polyt

— rostită în ședința dela 22 c. a Dietei. —

(Urmare).

Nouă naționalităților, nici nu ni-ar fi ertat a lua parte la nici o discuție a Camerii, până ce nu se va înartacula în lege reforma electorală, sufragiu universal. În Austria reforma este deja un fapt, dar în Ungaria nu se face nimic. Și admit, că are dreptate on. ministru-președinte, când zice, că nu se poate face bine o lege electorală așa cu iutele, că la aceasta trebuie vreme, dar într'un jumătate de an, totuși se putea face ceva. Nu-i cunoaștem nici măcar ideile conducătoare, detaliile, celei mai arzătoare chestiuni, cum era numită în mesagiu, reforma electorală; abia atâta a spus on. ministru-președinte, că legea se va face pe baza evoluției istorice și pe lângă menținerea caracterului național al ungarimei (Aprobării vii).

Ugron Căbor: N'a cucerit Arpad țeara aceasta pe seama cloșanilor.

Mihail Polyt: Noi suntem aderenții vechei Hungarii. Și noi iubim vechea Hungarie. Repet ce am spus în discuțiunea la adresă: să ne întorcem la vechiul cântec unguresc, care n'a cunoscut o chestiune de naționalități, pentru că a cunoscut firea lucrurilor din Ungaria a știut, că Ungaria nu poate deveni altceva decât aceea ce a făcut-o bunul Dumnezeu, cu diferitele ei popoare. Cu asta trebuie să vă dați seama. Și noi vrem vechea Hungaria. (Zgomot). Vă rog să mă ascultați cu răbdare. (Strigăte: S'auzim! S'auzim!) Și noi vrem aceea Hungarie, în care fiecare cetățean era îndestulit, mai ales în orașele libere regești, d'aceea se și putea zice în mod just: »Extra Hungariam non est vita, et si est vita, non est ita«.

Imi aduc bine aminte încă din copilărie, că atunci aveau autonomie orașele libere regești; azi e cu totul altceva. Când în copilăria mea eram în Budapesta, pe vremea aceea era numai un pod și acela de lemn și ungarimea nici nu era repre-

zintă aici. Atunci acel biet cismar ungar n'avea nici firma ungurească, ci și-a pus una cu următoarea inscripție: »Ungarischer Tschismenmacher« (Ilaritate). Dar întreb, ce este oare mai în favorul Ungariei, oare, că acel biet cismar maghiar își pune inscripție nemțească pe firmă, ori aceea, că în Budapesta fiecare chelner vorbește acum ungurește, deși rău, orice venitură o îndrugă pe ungurește. Este aceasta în interesul Ungariei? N'ar fi oare mai mult în interesul Ungariei, ca fiecare cetățean, vorbească orice limbă, cultive orice cultură, să fie un bun patriot și credincios fiu al țării? (Zgomot). Zădarnică este frământarea aceasta. În Ungaria se poate crea — asta e foarte firesc — o națiune unificată politicește, dar națiune unificată de rasă nu se poate crea, aceasta e nenatural, asta n'a fost nici odată și nici nu poate fi. (Zgomot).

Onorabilul ministru-președinte, a zis odată că dînsul nu cunoaște programul naționalităților, prin urmare nu ne poate recunoaște ca partid. O să-i spun eu onor. ministru-președinte, vă rog numai să aveți puțină răbdare. În anul 1868, cu privilegiul desbaterii în cameră a proiectului legii de naționalități — stimatul meu amic Madarász își va aduce aminte...

Madarász Jozsef: A fost păcat am spus-o și atunci, le-au crescut numai coarnele!

Mihail Polyt: Naționalitățile au prezentat un contraproiect, acesta era programul lor. Vă rog să nu credeți, că cei ce prezintau acest proiect erau răi patrioți. Erau buni patrioți aceia; între dînșii era...

Olay Lajos: D'voastră însă ați abuzat de ea! (Zgomot).

Mihail Polyt: Vă rog să aveți răbdare! Intre aceia era Petru Cernovits, membru al Dietei din Dobrișin, Stefan Branovacski, Milos Dimitrievici, toți buni patrioți, acărui patriotism nu a fost niciodată dificultat. (Zgomot.) În acest proiect, pe care l-au prezentat deputații naționaliști în 1868, punctul de greutate a programului se fixa asupra comitatelor și-a arondării lor, ca fiecare comitat să aibă o administrație națională.

Pe vremea aceea Francisc Deák hesita, nu rîdea, a cumpănit mult acest proiect și atunci s'a creat legea acum în vigoare, dar neexecutată, de naționalități, a cărui 1 § este nici carne, nici pește, pentru că ori trebuie să fim pe punctul de vedere, că legea aceasta niciodată n'a fost alcătuită ori trebuie să ne punem pe punctul de vedere al programului pe care stau deputații naționaliști. Opinia publică a Ungariei a fost foarte îndoielnică, schimbăcioasă.

Asta am esperiat-o și în 1878 cu privilegiul ocupațiunei, când opinia publică era împotriva ocupațiunei și d'odată s'a făcut ocupațiunea.

Dar după diploma din Octomvrie, după războiul dela Königgrätz, Ungaria era pentru bărbaii politici maghiari, pământul făgăduinței. Da, au program separat sârbii, program separat românii, program separat slovacii, dar au program și toate naționalitățile împreună, în 1868 și 1875. Asta ar trebui să o știe onorabilul ministru-președinte, în Europa o și știu, este regretabil, că în Ungaria nu o știe guvernul ungar.

Olay Lajos: Dismembrarea Ungariei — este programul Dvoastre.

Mihail Polyt: Precum spusei, altul este programul Românilor, altul al sârbilor; fiecare naționalitate are program special, dar totalitatea naționalităților are un singur program și acesta este autonomii naționale în Ungaria pe baze democratice.

Somogyi Aladár: Ce însemnă aceasta autonomii naționale?

— **Mihail Polyt!** Nu e frază aceasta, faptele o dovedesc. Binevoiiți a vă reaminti ce au făcut nu de mult social democrații în Pressburg? S'au pronunțat pe lângă naționalități și Grossman aici în Budapesta asemenea a vorbit în favorul naționalităților.

Endrey Gyula: Acela ți-e ortacul.

Mihail Polyt: Vă rog a nu lua deci naționalitățile drept cantități negliabile.

Ori cine, care este democrat în Ungaria este pe lângă naționalități și dorește reforma electorală, legea electorală pe baza democratică și nu pe cea, pe care a indicat-o dl ministru președinte,

Endrey Gyula: Pe baza națională

Mihail Polyt: Da, cu caracter național, dar caracterul național al vechei Hungaria, iar nu cu acel al Ungariei moderne de azi. Acesta-i regimul signoriei venețiene, nu altceva. Acesta nu se poate susține, pentru că dacă este azi cineva împotriva democrației, este anacronism, nu există și nu poate exista. Iată de ce Ungaria trebuie să se democratizeze. Altfel n'are viitor.

Onor. Cameră! Nu numai naționalitățile, ci fiecare Ungur vede clar, că situația Ungariei e foarte critică. Acolo e relațiunea cu Austria,

Endrey Gyula. D'aceea ne-am menținut o mie de ani!

Polyt: Este iluzie, dacă socotiți că ceea ce a împrumutat putere întregii monarhii, a fost puterea proprie a Ungurilor. O iluzie strașnică. Acum situația este așa, că celor din Viena le place mult șovinismul maghiar, vor să desptepite urgiseală împotriva neamului maghiar și aceea zic: poftiți faceți ce vreți cu naționalitățile, nouă dați-ne numai soldați, dați-ne bani.

Rolul Ungariei acum este cu desăvârșire altul decât pe vremea veche. În trecut Austria aproape totdeauna așa zicând a ajutat naționalitățile, acum nu le ajută, ci ajută Ungurilor să oprime naționalitățile (mișcare).

Ungaria și Ungurii totuși ar trebui să se clarifice odată cu întreaga politică a Ungariei, să fie lămuriti: oare politica maghiară este austriacă ori maghiară? (mișcare în stânga). Cu prilejul discuțiunei la adresă am zis ș'aceasta a recunoscut-o într'o broșură a sa și un ungar mare, Ludovic Mocsary, că acum nu există opoziție în parlamentul ungar. Partidul independist este în majoritate colosală. Ar crede omul că se face politică de »kurucz«-i, dar aș putea afirma, că dacă guvernul coaliționist a putut să mijlocească ceva ce n'a mai fost în parlamentul ungar, apoi asta este că majoritatea acestei diete este »labancz«-ă iar nu »kurucz«-ă.

Un »kurucz« este, care totdeauna a fost »kurucz«, care totdeauna a trăit ca un »kurucz« și va muri ca un »kurucz«; acesta este colegul Madarász József (aclamări în stânga). Altfel întreg partidul independist este un partid de »labancz«-i și aceasta este meritul dlui prim-ministru și al contelui Apponyi (zgomot la mijloc).

Chiar în zilele acestea se vor întruni delegațiunile. Ungaria trebuie să fie în clar: ce politică se va face față de Austria. Pentru că de ce se cere acum sporirea contingentului militar, de ce cer tunuri nouă și puști? Doar nu vor să facă război în contra Germaniei, Rusiei ori Franței? Nu. Ci cer totul în vederea chestiei macedonene din Balcani. Ungurimea trebuie să se lămurească acum: este oare bine să se facă politica asta, pentru că politica asta provoacă în întreaga peninsula balcanică ură împotriva Ungurilor, pentru că politica austriacă îi face urgisiți pe Unguri, deși Ungurii sunt nevinovați în astă privință, ei nu vor să exploateze popoarele din Balcani, dar de fapt Austria urmează politica asta, politică ale cărei interese cer ca popoarele acestea să nu progreseze, să nu se dezvoalte. Și asta a fost greșala mare în Belgrad, unde s'a crezut că Ungurii au interes să se dezvoalte Sârbii și că vor ajută Sârbilor în peninsula balcanică.

Asta însă este o mare iluzie.

Încă una, onor. Cameră. Noi naționalitățile totdeauna am crezut că șovinistul cel mai mare este baronul Bánffy (mișcare și ilaritate în stânga). Dar am greșit, ne-am înșelat. În cabinetul actual sunt doi șoviniști (din stânga: Numai?) cari îl întrec pe Bánffy. Unul dintre ei e contele Apponyi Albert (aplauze, aclamări), celalalt contele Andrássy Gyula (lungi aplauze).

O voce din stânga: Dar Kossuth nu?

(Va urma).

La boala «VÂNĂ de AUR», diabetă și intestine indispensabil pentru leuze și copii în fașe. Tot omul iubitor de curățenie indispensabil trebuie să întrebuinteze medicamentul «ZERO», căci prin el dobândești o dispoziție plăcută și folositoare.

Impiedecă ori-ce infecție și zgăriere.

ZERO

La întrebuintare e mai leftin decât hârtia. Ori unde se poate căpăta.

„ZERO“ e fabricament de vată, brevetat.

BUDAPEST VII. — Strada ROZSA 45.

Telefon 87-52.

Telefon 87-52.

Sfințirea bisericii din Giriș.

P. S. Sa episcopul I. I. Papp a sfințit în 18 Noembrie, biserica din O.-Homorog. Având însă să sfințească în 21 Noembrie și biserica din Giriș, nu s'a reîntors la Arad, ci în cele două zile a făcut vizitațiune canonică în mai multe parochii. Despre aceasta primim următorul raport:

P. S. Sa după sfințirea bisericii din O.-Homorog a plecat la Salonta, unde împreună cu vicarul V. Mangra și protopopul Roxin face vizită protopretorului Csanádi, apoi e găzduit peste noapte la avocatul dr. George Roxin, care a primit pe bunul Arhiereu, precum și pe toți cei ce l-au însoțit, cu cea mai mare dragoste. Luni P. S. Sa face vizitațiuni canonice în comuna Tulca, unde se săvârșește și sfânta liturgie. La hotarul Tulcii P. S. Sa e întâmpinat de 40 călăreți și 30 trăsuri și e bineventat de preotul local Eut. Blaga. P. S. Sa sosind în Tulca descinde la preotul N. Porumb și după serviciul divin rostind și Tulcanilor cuvântare, în care-i îndeamnă la pace la mai multă dragoste față de biserica lor, ia parte la banchetul, ce s'a dat la casa părintelui Eut. Blaga.

După banchet P. S. Sa pleacă pentru a face vizitațiune canonică în comunele Coașd și Gurbediu. La hotarul Coașdului P. S. Sa este întâmpinat de un șir lung de călăreți și trăsuri din Coașd, ba tot aci au întâmpinat pe prelatul bisericii ort. chiar și credincioșii ort. din Tinca în frunte cu advocații dr. Ille, dr. Ardelean, Barbu dela »Bihoreana«, precum e întâmpinat și de protopretorele Verne. După binecuvântare P. S. Sa pleacă cu cei ce-l însoțeau, — condus de banderiu care l-a întâmpinat și de cei din Tulca — spre Coașd, unde în ușa bisericii e bineventat de preotul local Roxin. Intrând în biserică P. S. Sa rostește credincioșilor o cuvântare, în care laudă dragostea lor față de biserică, precum și pacea care domnește în comună. Apoi pleacă spre Gurbediu, și la hotar e întâmpinat și bineventat de notarul comunal Fildan, precum și de preotul rom. cath. de acolo. În ușa bisericii e bineventat de preotul local N. Costa, însoțit de preoții V. Popovici din Sititelec, Marcian Andru (Gepiș) și P. Ardelean (Oșand).

La intrarea în curtea bisericii fetița notarului Fildan predă P. S. Sale un buchet. Credincioșilor din această comună P. S. Sa încă le rostește o cuvântare, în care le recomandă mai multă dragoste, credință și pace.

După aceasta P. S. Sa pleacă spre Tinca, unde sosind, e sălășluit peste noapte la avocatul dr. Ille, care fie-i spre laudă, s'a nuzit a câștiga P. S. Sale momente de odihnă, momente de plăcere. La intrarea pe poartă sunt scrise cuvintele: »Bine ați venit« iar la intrarea pe ambii »Intru mulți ani, Stăpâne!«. În casa avocatului dr. Ille P. S. Sa primește pe protopopul Petru Serb, care-l bineventează în numele preoților din tractul său Beliu și pe poporenii din Tinca.

Marți dimineața cu trenul pleacă P. S. Sa spre Micherechiu, pentru a face și aici vizitațiune canonică. La gara din Kötégyán P. S. Sa e întâmpinat de un șir de călăreți constător din 50 inși și 40 trăsuri. Il bineventează notarul comunal Vereș. P. S. Sa e dus din Kötégyán până la Micherechiu în o trăsura la care au fost prinși 4 cai albi ai protopopului Nicolae Roxin. Sosind la casa protopopului e bineventat de țaranul Teodor Păcaș. Și aici P. S. Sa credincioșilor le rostește o cuvântare, îndemnându-i și întărindu-i în credința lor strămoșască laudându-i totodată pentru interesul lor față de biserică și școală. Banchetul a fost la casa protopopului, care a primit pe P. S. Sa și pe cei ce l-au însoțit pupă-cum se cuvine a primi pe mai marele Păstor al bisericii.

La banchet au tostat preotul N. Porumb, pentru P. S. Sa dl Episcop, protopopul N. Roxin pentru archimandritul V. Mangra și pentru preoții P. C. Sa V. Mangra pentru P. S. Sa, Nicolae Mihulin vorbește pentru dezvoltarea unui interes mai mare pentru școale.

Cu trenul de 2 și 1/2 P. S. Sa pleacă spre Oradia-mare, unde peste noapte e sălășluit la P. C. Sa archimandritul și vicarul V. Mangra, unde s'a dat și cina. Dimineața P. S. Sa însoțit de vicarul episcopesc V. Mangra, protopopul Roxin și dia-

conul Mihulin a plecat spre Giriș, ca să sfințească și să predeie destinațiune sale biserica de nou edificată de acolo. La hotarul Girișului e bineventat de protopopul Orăzii-mari Toma Păcala, apoi întâmpinat de un banderiu de 40 călăreți și 30 trăsuri. P. S. Sa intră în comună, unde descălecă la preotul local Romul Mangra, de unde e dus la biserică însoțit de preoții îmbrăcați în ornate bisericesti.

La intrarea în biserică e bineventat pe preotul R. Mangra care era îmbrăcat în odăjdii cu evangelia și crucea în mână. P. S. Sa intră în biserică, întâi sfințește biserica apoi își ia începutul sf-ta liturgie. În decursul serviciului pentru mai mare festivitate P. S. Sa binevoiește a hiroteni întru ipodaccon și apoi hirotoni întru diacon ceremonial pe teol. abs. P. Marșeu.

După serviciul divin P. S. Sa și credincioșilor acestei biserici le rostește o cuvântare plină de dragoste, plină de cuvinte mângâitoare pentru acei credincioși, apoi săvârșește și parastas pentru cei adormiți în Domnul.

După serviciul divin s'a dat banchet în sala mare a casei comunale, și după banchet P. S. Sa pleacă cu trăsura până la Össi, iar de aici cu trenul spre Arad.

Aceasta a fost calea apostolică a P. S. Sale, care nu a cruțat nici o osteneală, ci a mers pentru a satisface dorinței sufletești, a mers, ca să-și arate prin prezența sa dragostea care o simte față de biserică și față de membrii ei. Dar cu iubirea cu care a mers P. S. Sa între credincioșii sei, cu aceeași dragoste au răspuns și ei, căci cu toții truditul-s'au să aibă ocaziune de ași manifesta dragostea lor și tot ce au ei mai bun față de bunul și iubitul lor Arhiereu.

O deosebită reverință merită P. C. Sa dl vicar, care încă n'a cruțat nici o osteneală de a însoți pe P. S. Sa în toate locurile; reverință, cinste merită Rev. Domn protopop Nicolae Roxin, care cu puteri îndoite a lucrat, ca P. S. Sa să se reîntoarcă din Bihor pe deplin mulțumit și mângăiat.

Deosebită cinste merită preoții și poporul, cari în toată comuna l'au primit pe înaltul Prelat cu deosebită dragoste, cu sunetul clopotelor, iar cei din F. Giriș și cu bubuitul treascurilor.

Cinste merită și acei domni proprietari, ca Gyémánt și Steruthal din Homorog, cari au pus la dispozițiunea P. S. Sale trăsurile lor, la cari erau prinși câte 4 cai dintre cei mai frumoși.

Atât P. S. Sale, cât și tuturor celorlalți, cari au dovedit o astfel de purtare, Dumnezeu sfântul să le răsplătească.

Petru Marșeu.

Rol greșit.

— Articol primit din afară. —

Răspunsul energic și plin de demnitate dat în »Tribuna« organului metropolitan din Sibiu sigur a aflat răsunet în inima fiecărui român de bună credință, și n'a putut decât să ne întărească sentimentele noastre de alipire față de vrednicii nostri deputați.

Este în adevăr un semn de slăbiciune și am putea adauge un simptom de senilitate »când unor luptători abia intrați pe un nou teren foarte greu strategic, cari pășesc în strânsă falangă cu vizirul deschis spre a apăra cinstiți și leal, dar cu toată forța energiei lor drepturile unui neam, li să recomandă» »prudentă și circumspecțiune«. Vor fi aceste calități foarte laudabile pentru acela, care are să-și apere o poziție, în care să simte prea slab, este greșită tactica aceasta când ești tânăr și viguros, și ai să-ți eluți cu toată energia de care dispui locul, ce ți se cuvine în constelația constituțională într-o țară, care nu este nu numai a altora, ci și a ta.

Românul din fire este destul de prudent, adeseori mai mult decât are nevoie, dar nu e laș! Românul este și circumspect în anumite condiții, dar nu e falș! Și dacă pe român bunul Dumnezeu așa l'a făcut, nu pot fi altfel nici cei ce luptă sincer în numele lui și sunt de o pânură cu el, indiferent,

dacă le place ori nu unor intelectuali, se găsească în declin față cu aceste aptitudini moștenite ale neamului nostru. Așa au luptat înaintașii noștri, așa a mers Marele Șaguna d'a putut să ne izbândească marile așezăminte trainice de un jumătate de veac pe cari azi unii cred a le mai putea susține numai printr'o falș aplicată diplomatie. E trist, când vedem tocmai dela acest foc luminos, pe care ni l'a lăsat Neîntrecutul erou al Cetății noastre de credință bine înstăpânit de însăși mâna Sa, ca să ne lumineze mințile și să ne aprindă focul sacru al iubirii de neam pe veacuri înainte astăzi exhală un duh lugubru repugnabil. Numai micimea gândului și slăbiciunea firilor celor ce astăzi s'au înțepenit pe cetatea fondată de Andrei cel Mare, care a fost susținută demn și cu pioasă dragoste față de coaterul ei înainte vreme de oamenii lui poate fi cauza acestui declin regretabil.

Dar suntem feriți, că spiritul Marele nostru principe al bisericii asupra poporului nostru planează vecinic, dându-i tărie d'a merge înainte pe calea apucată, în orice situații ni-ar strivi soarta și poporul își dă obolul său și astăzi pentru cetățuia lui Șaguna și susține fundamentul, pe care altcum nu ar putea pune nici o piatră mult.

Și biserica noastră se va perpetua vecinic fie condusă de ori și cine, și spiritul viguros al neamului nostru va dăinui cât vom trăi și nu se va molipsi de aberațiuni dicte de motive de slăbiciune ale unor persoane dintre noi fie cât de sus puse.

Și tocmai din aceste considerante este regretabil, când prin organul, care are să inspire dela cel mai înalt loc al bisericii noastre dreptcredincioase în loc de un cuvânt blând și de bun îndemn pentru vrednicii nostri deputați, li-se dă o »dojană« diplomatică. Un venerabil cuvânt-pastoral care să ne dea tărie și credință în izbânda grelei lupte ce o poartă bărbații noștri puși prin voința poporului în tabăra parlamentară, am fi așteptat dela organul inspirat dela cărma bisericii noastre naționale. O vorbă cumpănită, dar spusă din plină inimă ca îndemn la luptă dreaptă pentru neamul nostru.

Credință în Atotputernicul, credință în binele ce va să vie, credință în izbânda finală li-se spune ostașilor ce pleacă la luptă pentru neamul lor din partea preoților, cari îi însoțesc pe câmpul de război. Cu crucea în mână nu cu codicele teoriilor de ambasadă am fost noi crescuți și dedați să vedem pe preoții noștri în rolul de conducători naturali ai poporului. Cu acest rol am fost obicinuiți mai de mult în biserică și în acest spirit am fost consiliați de acolo fie prin grai viu, fie prin scris sau tipar. Circumspecțiunea și prudenta ce ni-se recomandă în cazul de față — și încă ca împrumut dela un neam străin de aspirațiile noastre — sunt boale ale popoarelor îmbătrânite.

Sau cum spune atât de frumos și cuminte eminentul profesor dela Iași, dl A. C. Cuza în cel din urmă număr din »Neamul Românesc«

»Fiind în contact cu popoare îmbătrânite trebuie să căutăm a nu ne molipsi de boalele istoviților. Sunt trei întunecimi, care cuprind spiritele națiunilor decadente: **scepticismul, materialismul, cosmopolitismul**, consecvenț ale scaderii principiului lor vital.

Și sunt *trei lumini*, care izvorăsc din exu-

beranța vitalității popoarelor tinere: creștinismul, idealismul, naționalismul: Pe aceste trebuie să le cultivăm noi Români, cari suntem abia la începutul dezvoltării noastre ca națiune».

NOUTĂȚI.

ARAD, 26 Noembrie 1906.

— **Atragem luarea aminte a cetitorilor noștri asupra articolului de fond »Stat național și populară« scris de un bărbat competent și tratând un subiect de mare și actuală importanță.**

— **Cu intenție ori inconștient?** Dând — după un raport publicat în foaia fraților Ionești — știre că »Il. Sa dl Const. Burdia, dl Pfeiffer, directorul școalelor civile din loc, dr. Petru Ionescu, dr. N. Ionescu și apostecarul F. Müller«, împreună cu primarul din Caransebeș s'au adunat și au pus la cale înființarea unui *gimnaziu unguresc* susținut din fondul *grănițerilor români*, »Poporul Român« dela 9/22 c. scrie:

»O veste mai îmbucurătoare nici că se putea să ne sosească din ținutul grănițeresc».

Așa? Se bucură »Pop. Român« văzând pe de alde Pfeifer și spișerul Müller că a ajuns să țină sfat asupra chipului cum să fie aruncați în vânt banii grănițerilor?

— **... bărbăteasca declarație.** Pentru că a binevoit a primi să presideze adunarea în care pădurarii dlui Burdia au votat încredere dlui Birăuțiu, se știe: »Poporul Român« îl ridicase — pe dl I. Lințu la gradul de *major*. În numărul dela 9/22 c. dl Lințu vine și rectifică, arătând că după ce în Nrul 135 l'a făcut major, a doua zi, în numărul dela 136, »Pop. Român« l'a degradat, făcându-l locotenent în pensie. Dsa declară însă că e »cu mult mai mult, eri cu mult mai puțin«, adecă membru al partidului național.

Prea bine. Și noi așa-l cunoaștem pe dl Lințu: naționalist de cei intransigenți, care osândește asupra politica dlui Burdia. N'am înțeles deci cum s'a amestecat p'acolo ș'a ajuns să presideze o întrunire patronată de dl Burdia.

Dlul Birăuțiu îi »pare bine de bărbăteasca declarație« și constată că »toți aceia cari au luat cuvântul în adunare« au fost membri ai partidului național.

Dar ai cari au făcut corul ș'au strigat »jos popii«, tot d'ai partidului național au fost?

— **Alegere de protopop.** În 22 Noemvrie a fost alegeră de protopop pentru tractul Branului. Dintre 3 recurenți Constantin Proca a întrunit 30 de voturi, Ioan Hamsea 25, iar administratorul Ioan Dan 11.

— **Cununie.** Duminecă în 12/25 Noemvrie a avut loc în biserica din Saturău căsătoria tinerului ales preot în Almaș I. Popovici, cu gentila dsoară Constanța, fiica fruntașului nostru preot și asesor consistoriali Traian Mager. Urâm toate fericirile!

— **Anarhiștii din Roma.** Planurile de atentat cu bombă ale anarhiștilor din Roma, au dus în mare agitație întreg orașul. Fie cine poartă brica de noui atentate și se crede, că încercările le până acum formează începutul unei mari acțiuni anarhice. Papa primește zilnic epistole anume amenințătoare. Poliția crede, că și contra parlamentului e plănuț un atentat cu bombă, și aceia parlamentul e pus sub mare pază. În atican și în biserica sfintului Petru poliția nu isă să între decât oameni cunoscuți.

— **Cine-i Gyürky Ödön?** Un înșelător care isă luase parte activă mai anii trecuți în mișcarea politică a partidului popular. Pentru purtările sale însă a fost isgonit din postul de secretar, ce-l avuse și apoi a întemeiat un »biouru economic de mijlocire«. Profitând de vastele sale cunoștințe în clerul catolic, el a abuzat de în-

crederea pusă într'insul și mulți preoți și credincioși catolici i-au trimis vagoane de cereale spre desfacere. Gyürky a vândut cerealele, dar n'a dat seamă de bani. Văzând că clienții lui îl strămtoarează și amenință cu darea în judecată, Gyürky a dispărut și nu se știe până acuma, ce s'a ales de el. Unii zic, că a fugit în America, alții că s'a sinucis. Suma cu care a păgubit pe o mulțime de oameni de bună credință se urcă la 200.000 coroane. Înainte de a dispărea, Gyürky a adresat o scrisoare avocatului Cillag Beni, în care între altele zice:

»In ceea ce privește aranjarea materială a afacerii, adresați-vă conșilor Ferdinand, Aladár și Ioan Zichy. Pe ei i-am servit toată viața, ei m'au abătut dela adevărata mea carieră, ei sunt ucigașii mei».

După cum este informat »Magy. Tud.« agricultorii din Ludoș, dela cari Gyürky a stors întreaga recoltă din ășt an, și cari acum au ajuns în mizerie, azi au trimis o deputație la ministrul Zichy Aladár, rugându-l, să mijlocească pentru ei vre'un ajutor, căci n'au cu ce să-și potolească foamea.

Ei au crezut acestui șarlatan fiindcă a fost recomandat de preoții lor și fiindcă a stat în serviciul partidului popular.

— **Căpitanul din Köpenick.** Din Berlin se vestește, că căpitanului din Köpenick i-s'a mannat acuza. Este acuzat pentru falsificare de documente, pentru purtarea pe nedreptul a uniformei și pentru violarea libertății personale. Voigt a declarat, că el n'a plecat la Köpenick cu gând se jefuiască, ci dorind să se ducă în America, a voit să scoată pașaport de călătorie dela primăria din Köpenick.

Nu mai atunci s'a hotărât să jefuiască, când a văzut, că împrejurările spre acest scop sunt foarte favorabile.

— **Greviști acuzați.** 80 de lucrători dela minele de cărbuni din Petroșeni au fost trași în judecată de tribunalul din Deva ca răzvrătorii grevei de astă vară.

— **Divorțurile.** În Europa s'au întâmplat în ultimii 20 ani 214 mii divorțuri. În statele unite cu populație de 5 ori mai mică au fost în același timp 500 mii.

— **Tragedie pe mare.** Din New-York sosește o îngrozitoare veste. Pe vaporul holandez »Amsterdam« călătorea crescătoarea Nägele. Înainte de ce ar fi ajuns vaporul în portul dela New-York, crescătoarea a înebunit și a aruncat în apă pe copilașul unui pasager. Mai mulți matrozi de pe bord au sărit să mântuie băiatul din valurile apei, dar nu l-au putut. Crescătoarea abea a putut fi împiedecată de a mai fi primejdioasă.

— **Dramă familiară.** O sguuitoare dramă familiară s'a întâmplat zilele trecute în Praga. Kronek locuia împreună cu mamă-sa de 77 de ani și cu cele două surori ale lui. Sâmbătă noaptea a înebunit, și cu cuțitul a străpuns de mai multe ori pe mamă-sa. La strigătele sperate ale mamei, s'au trezit și surorile lui, cari au isbutit să ia cuțitul din mâna nebunului. El spunea, că este moștenitor de tron și că surorile lui voesc să-l despoaie de tron.

A fost dus în casa de nebuni. Mama lui se luptă cu moartea.

— **Perversii dela Dobrițin.** În afacerea scandaloașă alui László Jozsef, judele de investigație continuă cercetarea. Sâmbătă a fost în dus la Dobrițin sub pază polițială Sarkadi, care e voluntar în Oradea-mare și despre care se svonise, să s'a sinucis, când a eșit la lumină scandalul. Bine înțeles el a fost eschis din societatea oficerilor, și i-s'a detras dreptul de voluntar.

— **Viscol.** Din Detorit se vestește, că în urma unui viscol groaznic s'au înecat în apă douăzeci și trei de persoane. Viscolul a nimicit mai multe corăbii.

— **Antidol** este medicamentul cel mai bun contra durerii de cap, migrenă, trocnă. Pentru efectul admirabil a fost premiat la expoziția de igienă din Paris, Londra, Berlin și Bruxela cu medalia de argint. Medicamentul nu trebuie beut, ci pe palmă pus și sorbit. O sticlă de Antidol costă 1'20 cor. Se capătă în toate farmaciile și în laboratorul chimic a lui Vilmos B. Debreczen.

— **Wolf J.**, pantofar de ghete femeiești și bărbătești Arad, strada Weitzer (palatul minorităților).

— **Nu mor porcii** nici nu se îmbolnăvesc dacă se întrebuințează pravul pregătit de farmacistul Kun István din Hajdu Sorint De aceea se nu pregete nime a cumpără acest prav. Mai pe larg între inserate.

— **Kerpel Izsó**, librar cu bun renume din Arad, recomandă cele mai noi hârtii de epistole, aparatele de ars lemne și de aplicat pe catifea, de cea mai aleasă manufactură, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

PARTEA LITERARĂ.

Din călătoria mea la București și la Constantinopole.

De Teodor Filipescu.

XIV.

În cât privește reprezentanția acestui tablou, cred că ar fi fost mai bine dacă s'ar fi produs întâi barbarii și în urmă legionarii români pentru a arată mai bine contrastul și superioritatea culturii romane. Am mai azistat și în 17 Septembrie seara la reprezentațiunea »Povestea Neamului« cu prolog.

Între toate tablourile au reușit mai bine, tabloul cu Dacii, Romani și barbarii. Celelalte tablouri afară de tabloul Dragoș-Voda, Ștefan-cel-Mare, Mihai-Viteazul și Brancoveanu nu sunt bine compuse nici din punct de vedere tehnic nici estetic. Cel mai frumos și cel mai înălțător tablou este tabloul primului domn al României, Alexandru Ioan Cuza, a cărui cal e purtat de Muntenia și Moldova (două fete). Acest tablou e atât de frumos și sentimental încât se poate numi apoteoză »Poveștii Neamului«. Să privești acest tablou odată, icoana îți va rămâne pururea în minte și în inimă. Tabloul Coroana de Oțel, nu e bine compus și nu stârnește acele sentimente, pe care trebuie să le capete publicul. Părerea noastră ar fi, că prin o compoziție cu dorobanți și curcani în acel tablou, coroana să fie ținută asupra capului »României«, care calcă steagul turcesc și rupe cu mâinile lanțurile de fer.

Prelucrarea acestui tablou trebuie să se facă numai decăt.

Iar ce privește muzica, care acompaniază reprezentanția »Poveștii Neamului«, trebuie să spunem, că ne-am fi așteptat la altceva, la o muzică frumoasă națională românească potrivită cu scenele arătate din viața neamului nostru. Nu că am avea noi un marș mai frumos decât »Marșul de încoronare« din opera »der Prophet« de Mayerbeer, pe care îl cântă orchestra, dar avem slavă Domnului și noi un teazar în muzica noastră națională românească, din care ar fi trebuit să se extraheze acele părți frumoase care ne-ar fi înălțat inimile.

Celul Smetana a știut să scoată din cântecile populare cehe acele arii duiioase, cari fac opera lui »Mireasa vândută« o compoziție din cele mai frumoase din lume.

Români din regat nu știu să critice, căci altfel nu ar trece nici decum în cercurile elegante cu predilecție cuplete franțuzești și englezești cu puțin spirit și de o însemnătate mică muzicală, cum e »La Matichiche«, »Non, je n'ai marche pas« și altele, care sunt acuma la ordinea zilei ca un lucru de modă.

Nu mă mir dacă pătura așa zisă »cultă« din țară preferă o astfel de muzică, dar mă mir, că și păturile largi ale poporului s'au dedat cu această muzică puțin adâncă, pentru bălciuri, și pentru operete rele, și neglijează tesaurul de cântece frumoase naționale.

Acest fenomen e urmarea neglijarii muzicii de casă, care nu se cultivă în România.

Cocoanele dela București petrec cu predilecție seara afară de căminul lor, unde se aude tot ce e străin.

Ar trebui să se lucre cu toate mijloacele contra acestui curent nesănătos, căci e de necrezut cum se poate înșela un popor în bucuria lui.

Ce frumos ar fi, dacă familiile cunoscute ar da serate muzicale, și ar crește copiii lor la olaltă pentru cultivarea muzicii, cum au făcut-o Germanii, prin ce s'au născut cei mai mari compozitori ai lumii.

Nu există ceva mai frumos decât un cvartet bine ezercitat de casă.

Cântul în duieturi și terțeturi să devie cea mai mare plăcere a fetelor noastre, sociabilitatea să capete un stil nobil prin aceste seri de muzică.

Am fost surprins zic, că acuma la București n'am auzit nici un cântec nou frumos, național, care ar fi înălțat sărbătoarea mare a României și mă întreb: Unde sunt compozitorii români? (Va urma).

Concert, petreceri.

Invitare. Casina română din Oravița-mont. aranjază cu concursul celebrului artist român dl Z. Bârsan trei producțiuni în localul teatrului din loc la 1, 2 și 4-lea Decembrie st. n. a. c. cu următorul

PROGRAM:

Sâmbătă 1 Decembrie st. n. 1. »Năpasta« dramă în 3 acte, de I. C. Caragiale.

2. »Sluga la doi stăpâni« comedie în 2 acte de Goldoni loc. de Z. Bârsan.

Duminecă 2 Decembrie st. n. 1. »Instinctul«, dramă în 3 acte, trad. din franceză de Z. Bârsan.

2. »Furtuna Casnică« comedie în 1 act, de P. Jian.

Marți în 4 Decembrie st. n. (Intrarea în sf. bis.)

1. »Mărioara idilă dramatică« în 2 acte, de Carmen Sylva.

2. »Sacrificiul« dramă în 1 act, de R. Bracco.

Inceputul la 8 ore seara. Biletele se capătă seara înainte de producțiune la cassa teatrului, iar până aci la librăria dlui Țieranu în Oravița-montană.

Considerând mărețul scop urmărit de vestitul nostru artist care dela noi pleacă spre Italia la teatrul divului italian Novelli, de unde întors acasă cu mai puternică strălucire va împodobi Thalia românească; suprasolviri sau contribuiri trimise la adresa: »Casina română în Oravița montană« se primesc cu mulțumită și se cvitează publice.

Zilele de 1, 2 și 4 Decembrie st. n. vor fi sărbători împărătești pentru Oravița și jur, grăbiți buni români și vă desfățați în arta de geniu a fanei românești a dlui Bârsan și trupei lui.

Avem nădejde, că și acuma va fi Oravița și mărețul ei jur vrednic de bunul nume, de care se bucură pretutindeni.

Casina română din Oravița-montană

Concertul meseriașilor români din Budapesta. Sâmbătă seara în 11/24 Novembre 1906 au dat meseriașii români al doilea concert, în Budapesta. Publicul pare a fi fost mai puțin, decât la primul concert; în schimb programul a fost bine executat. După cuvântul de deschidere, scurt, al dlui D. Birăuț, corul a cântat. »Coroana Moldovei« și »La fântână«, destul de bine, mai ales pe cea dintâiu. Mai armonice au fost cântate »Auzi Valea« și »Pic«. Punctul cel mai frumos a fost »Imnul Unirii« de Kiriac, executat de corul mixt. Acest punct a fost bisat la dorința publicului. Corul a fost condus de dl Cornel Jurca, st. în drept, care se poate mândri cu succesul ce l'a dobândit.

Barbu Lăutarul a fost predat de dl Pavel Magdescu st. în drept cu voce frumoasă, simpatică de tenor liric pe care însă nu e pe deplin stăpân, scăpându-i și unele sunete învăluite și supărătoare.

Piesa »La turnul Măgurele« de Vas. Alexandri, a fost destul de bine jucată de D-șoara Aneta Rodina și dl Dim. St. Mirca, dacă în general e posibil să fie jucată cu efect, căci este una dintre cele mai puțin potrivite pentru reprezentare din toate scrierile teatrale ale lui Alexandri. S'a făcut greșeală că s'a ales această piesă.

Toate punctele acestea ne-au plăcut și ne-am bucurat, că meseriașii nostri înaintează pe calea cea bună. Dar nu ne putem de loc împăca cu lipsa de gust și de tact ce au dovedit-o dl Cruțu prin alegerea monologului lui Curca din Lumpaciuz Vagabundus. Pentru-că monologul acesta cuprinde frivolități cari se pot cânta la un cafe chantant, dar nu la un concert cu scop cultural național. În aceasta constă lipsa de gust. Iar lipsa de tact se arată în improvisațiile dlui Cruțu, cari n'au fost altceva decât reeditarea tendențioasă a articolelor din ultimii numeri ai »Poporului Român« Nădăjduim că d-nii aranjatori n'au știut nimic despre aceste improvisații, cari au făcut impresie penibilă la cei mai mulți oaspeți, și le-ar fi oprit de le-ar fi fost cunoscute.

În pauză s'au ținut mai multe discursuri, între cari relevăm pe al dlui Crăciunel, președintele meseriașilor, care a vorbit despre necesitatea creării clasei de mijloc la români, care să lucreze mână în mână cu clasa intelectualilor. Dl Birăuț a arătat meritele dlui Crăciunel față de meseriași. El este conducătorul mișcării românești a acestora.

Afară de meseriași, puțini în raport cu numărul lor din Budapesta, au luat parte mai multe familii din colonia română de aici, precum și un număr frumos din studențimea universitară, iarăși însă prea puțini în raport cu numărul lor.

Economie.

Banca „Astra“. Toți acei P. T. domni, cari au primit prospecte dela banca »Astra« ce se înființează în Sasca-montană, sunt rugați pe această cale a retrimite prospectele cu rezultatul subscrierilor, fără amânare, la adresa dlui avocat dr. Vasile Meșter în Sasca-montană (Szászkabánya). Totodată sunt avizați cei interesați, că **adunarea generală de constituire** se va ține în decursul lunei Decembrie, la care dnii acționari vor fi invitați separat, prin poștă. *Membrii fondatori.*

Filiala »Economul« în M. Ludoș. Din țara cu »preoți luminați, cu dascăli la culmea chemării lor, și cu proprietari a sute jugere de pământ«, dar cu toate acestea cu rare clipe de elevată viață românească în acest jur românesc, sunt vesel, că pot să vestesc un moment de felul acesta. »Economul« din Cluj, pe cum se vestise înainte și-a deschis o filială a sa în Ludoșul de Murăș sub dirigența dlui Dr. Ioan Oltean, adv. a cărei instalare festivă s'a ținut în 191. c. După binecuvântarea localului filialei și stropirea aceluia cu apă sfințită, prin pâr. protopop Nic. Solomon, directorul executiv al »Economului« din Cluj, ca reprezentantul lui, a rostit un prea călduros apel către cei ce au ținut să fie de față la acest act. După acestea ne întrunim la banchetul ținut din acest incident, luând parte vre-o 25 persoane. Voia bună a domnit la toți, și — natural n'au lipsit nici toastele »inflăcărare«.

În nădejdea, că »Economul« ca bancă românească va lucra într'adevăr așa pe cum promite și trebuie să lucre: spre ajutorarea poporului român în îmbunătățirea faptică a sorții lui materiale și prin aceasta și spre ridicarea lui pe terenul cultural, iar nu spre despoirea lui și de ce are, îl salutăm cu drag în mijlocul nostru. gg.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Cota oficială pe ziua de 25 Noemvrie.

INCHEEREA LA 12 ORE:

Orâu pe Aprilie 1907 (100—clgr.)	7.42—7.43
Secară pe 1907.	6.51—6.52
Orz pe 1907.	7.32—7.33
Cucuruz pe 1907	5.14—5.15

INCHEEREA LA 5 ORE:

Orâu pe Aprilie 1907	7.44—7.45
Secară pe Aprilie 1907.	6.64—6.65
Orz pe 1907	7.39—7.40
Cucuruz pe 1907	5.15—5.16

Târgul de porci din Kőbánya.

De prima calitate ungară: Bătrâni, grei părechea în greutate peste 400 kgr. 112—113 fil.; bătrâni mijlocii, părechea în greutate 300—400 kgr. — fil.; tineri grei în greutate peste 320 kgr. 119—120 fil.; calitate sârbească: gre-părechea peste 260 kgr. 122—123 fil.; mijlocii părechei, 250—260 kgr. greutate 126—127 fil. Ușori până la 240 kgr. 116—118 fil.

Poșta Administrației.

George Pârnu. N. Köveres. Am primit 8 cor. abonament până la 1 Ianuarie 1907.

Redactor responsabil: Sever Bocu.
Editor proprietar: George Nichin.

ANUNȚ.

Află aplicare momentară un candidat de avocat român cu praxă bună s-au un scriitor român inițiat în afacerile advocaționale.

Doritorii să se adreseze la subscrisul.

Dr. Aurel Grozda, adv.
Buttyin.

ANUNȚ.

Am lipsă de un candidat de avocat român cu praxă. Dr Ioan Papp avocat Brăd.

„AURORA“

institut de cred. și economii, societate pe acții în Baia-mare. (Nagybánya).

Concurs

Institutul de credit și economii »Aurora« în Baia-mare (Nagybánya), escrie concurs pentru ocuparea unui post de contabil cu termen până în 3 n. Dec. 1906, și în anul prim cu salariu începător de 1200 cor.

Reflectanții la acest post au să dovedească, că au absolvat școala comercială cu examen de maturitate și că au praxă în afacerile de bancă.

Aceia cari posed și limba germană sunt preferiți.

După un an de probă nou alesul eventual va fi declarat de funcționar definitiv.

Postul va trebui ocupat cu 1 n. Ianuarie 1907. Se susține însă dreptul, că direcțiunea să pretindă ocuparea postului mai timpuriu, sau mai târziu.

Baia-mare (Nagybánya), la 20 Nov. n. 1906

DIRECȚIUNEA

1048/1906. vrht. sz.

Árverési hirdetés.

Alulirott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az aradi k. törvényszéknek 1906. évi 17416 számú végzése következtében dr. Csobán Aurel lippai ügyvéd által képviselt Kocsis Kálmáné javára, Blázer Pauli Vilmos, ellen 250 K s járó erejéig 1906. évi október hó 10-én foganatosított kielégítési végrehajtás utján le- és felüfoglalt és 1067 K becsült következő ingóságok, u. m.: különféle boti czikkek nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a m.-radnai kir. járásbíróóság 1906-ik évi V. 604. számú végzése folytán 1500 K. tőkekövetelés ennek 1906. évi október hó 1 napjától járó 6% kamatai, váltók és eddig összesen 35 K-ban bíróság már megállapított költségek erejéig, Blázer Faludi Vilmos által perelt bothelyiségben leendő eszközlésére

1906. évi decz. hó 5-ik napjának d. e. 9 órája

határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg: hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-a értelmében képzézfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek szűkséget esetlen becsáron alul is el fognak adni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felüfoglalták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés ar 1881. évi LX. t.-c. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt M.-Radnán, 1906. évi november hó 19-én.

Smikál János,

kir. bírósági végrehajtó

De ce

Emulsiunea lui Scott este preferata unturii de pește obicinuite, fiind-că untura de pește cauzează greutatea de mistuire, și organismul numai o parte mică din untura de pește absoarbe. Emulsiunea lui Scott descompune untura în picăturile cele mai fine, așa că și stomacul cel mai slăbit în formă aceasta o poate ușor mistui. În urma aceasta contribuie mult la nutriție.

Semnul, că Emulsiunea lui Scott veritabilă este breveta: »un om, care poartă în spate o știucă mare«.

Cu provocare la foaia aceasta și trimițându-se 75 fileri taxă de timbru trimite franco un model.

Dr. BUDAI EMIL, »Városi Gyógyszertár«

BUDAPEST, IV. Váci utca 34—50.

Prețul unui flacon original G. 2.50

Se află în fie-careapotecă.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNEA SUMARĂ.

1905.
5 Noembrie

114205030
1403915
66524171
23961893
11999776
15075400
2920477
5757241
595019
631522
78693785
—
25839572
20646716
368254517
12000000
20110084
3033628
251855410
1560783
994827
78693785
—
368254517

ACTIV

80610030	Reserva metalică Aur	85279923
33595000	„ Trate Aur	36065000
	Argint și diverse monete	
	Portofoliu Român și Străin	
*)	Impr. contra ef. publice	10626500
	„ „ „ „ în cont curent	21832036
	Fonduri publice	
	Efectele fondului de rezervă	
	„ „ „ amortisarea imob. și material	
	Imobili	
	Mobilier și Mașini de Imprimerie	
	Cheltuieli de Administrațiune	
	Deposite libere	
	„ „ & provizoriu	
	Conturi curente	
	Conturi de valori	

1906.
28 Octobre 4 Noembrie

121686535	121344923
622390	620307
76684750	81965756
32066492	32458536
11999979	11999979
14721335	14721335
2899824	2899824
5779489	5779539
604767	602494
657470	673220
83372425	83491100
21059500	20970000
19540128	16370217
24417016	23312586
416112100	417209816
12000000	12000000
21621136	21621136
3275468	3275468
271856630	272841360
1646498	1646498
1280443	1364254
83372425	83491100
21059500	20970000
416112100	417209816

PASIV

Capital	
Fond de rezervă	
Fondul amortisării imobilelor și material	
Bilete de Bancă în circulațiune	
Profituri și perderi	
Dobânzi și beneficii diverse	
Deposite de retras	
„ „ „ & provizoriu	

Seomptul 5% *) Dobânda 5%

„Laboratoire Cosmetique Matilde“

Contra catharelor cele mai învechite a le **ofticeii,**

mai folositor e decât ori și ce altele **sirupul de brad Castillio.**

47 Klgr. cântărea de Dr. Gera Attila din Voloșzanka, care din tuberculoasă s'a vindecat prin sirupul de brad Castillio și de sirupul Hypophosphat

s'a îngrășat de 120 Klgr.

Alinã tusa, încetează asudările de peste noapte, patentează apetitul bolnavului, încetează scui-parea de sânge. Prețul unei sticle 2 cor. 40 fil. In casuri de tot grave și pilulile „Guajacolin“ o cutie 4 cor.

Pentru anemici, femei în galbănare, pe cari li doare foarte mult mijlocul spatelor, căror le slăbesc puterile la un lucru bagatel, pe cari consecvent li doare ca-

pul slabilor, cari doresc să se îngrășe și întărească, cel mai bun medicament e „SYR HYPOPHOSPH. Co KUN“, recomandat de mai mulți medici. O sticlă 2 cor. 40 fil.

Epistole de recunoștință în schimbul timbrelor de trimetere pot da ori și cui.

Iată câteva:
On. Dn Kun István în Hajduszovát. Sirupul de brad Castillio al D-tale a folosit foarte ficei mele bolnavă de consumțiune, rog cu reînțoarcearea poștei încă două sticle. Nandrássy D. Mihály, preot, com. Gömör, Restér, u. p. Ochtina.

On. Dte! Lucrurilor publicate în ziar nu le-am dat crezământ până acum, dar de când am comandat dela D-ta sirupul Hypophosphat, recunosc că și în censusă se găsește mărgăritar. Ori și cui pot recomanda cu conștiința liniștită medicamentele D-voastre. — Dzeu să te trăiască, ca să poți lucra pentru binele omenimei etc. Alexandru Gera, preot gr.-or., conducătorul domeniului episc., Beiuș.

Fără mercuriu și plumb! Nestricăcios!

Doamnelor!

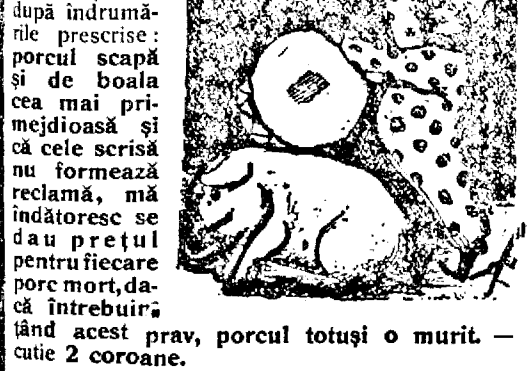
Dacă doriți o față curată, frumoasă și rumenă să-ții delături pistrii, petele de ficat, so întrebuințați

CREMA-ALIFIA-SAPUNUL PUDRA **MATILDE** 1 coroaună. 1 cor. 60 f. 80 fileri. 1 coroaună.

Dacă nu folosește, prețul se retrimit!

Nu mai mor porcii!

Pravul de porci (scutit prin lege și sprijinit de stat) este o invenție epocală pentru economii. Cine o întrebuințează după îndrumările prescrise: porcul scapă și de boala cea mai primejioasă și că cele scrise nu formează reclamă, mă îndătoresc se dau prețul pentru fiecare porc mort, dacă întrebuințați

Iând acest prav, porcul totuși o murit. — O cutie 2 coroaune.
Se capătă la farmacistul **KUN ISTVÁN** laboratoriu de medicamente cosmetice „Laboratoire cosmetique MATILDE“ (intemeiat după modelul celui din Paris la 1895 în Budapesta) HAJDUSZOVÁT 3a (lângă Debreczen).

Contra rănilor

ce cu greu se pot cura și ce se repetază, contra mâncării, unicul sigur medicament este un extract de al meu. Vindecă fără nici o durere, și în urma lui boala nu se repetază. O sticlă, ce ce e îndeajuns și praverile necesare, costă 5 coroaune.
Pregătitorul și adresa:

Zenke Zoltán, Szeged.

INTEMEIAT LA 1850.

PIANE

Intre plăcerile vieții familiare, fără îndoială se ține și pianul, ce în magazinul meu găsește în forme noi, dela 700 cor. în sus, iar cele folosite dela 200 cor. începând.

Folosirea de pian, pe lună 8 cor. Tocmireapianelor în provincie și în loc o îndeplinesc prin adjutantul meu de specialitate.
CLAVIER & HARMONIUMS Kauf-Verkauf-TAUSCH & LEIH-ETABLISSEMENT **J. KRISPIN ARAD**

În biblioteca mea de împrumutare

în care se găsesc opuri literare în limba maghiară, germană și franceză în cel mai mare schimb. Prețul de cetit pe lună 1 cor., iar după volum 8 fileri.

KRISPIN JÓZSEF

ARAD, Deák Ferencz-u. 28.

Când se înșală damele mai tare?

Dacă își comandă corsetele lor prin colportătoare!

Căci în casurile cele mai dese nu sunt bune. Postiți și osteniți până la mine, unde se pregătes croinzile cele mai la modă și cele mai potrivite.

Corsete gata, indreptătoare de talie, ce le vind în prețuri foarte ieftine.

Cer deplina încredere a prea stimatorilor doamne cu toată stima

PILCZ IRMA

pregătitoare de corsete

Arad, Deák Ferencz-u. 2.

Neinte de folosintă.

După folo înță.

Nu mai este boală de porci

dacă vei comanda vestitul praf de nutreț

din Seghedin.

Promovează apetitul porcelor, le curăță mașele, prin ce capătă sânge proaspăt și curat, promovează de tot îngrășatul, după folosința porcii nu se mai îmbolnăvesc. PREȚUL unei cutii 50 fil. și 1 cor. La comande mai mar mai ieftin. Revanzătorii au scazământ la preț.

Se poate procura exclusiv la

Zenke Zoltán, Szeged.

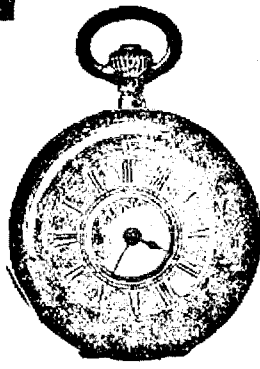
NOU MOD DE VINDECARE!

Pentru vindecarea radicală
nervilor, morburilor sexuale, de piele și de sânge, dispoziții de slăbire, impotență
 în urma nenumăratelor succese recomandăm cu căldură
institutul renumit de hydro-elektrotherapie

DR. MITZGER TIVADAR

Budapest, VI., Teréz-körut 44 (etagiul I).

Institutul, care e ne întrecut în felul său, e aranjat conform celor mai mari succese tehnice și igienice pe baza modului de vindecare epocal „Kataphorese“. Acest mod de tămăduire vindecă în cel mai scurt timp ori ce boală și asigură cea mai perfectă însănătoșare. În urma rezultatelor grabnice și sigure, solvirea onorariului pentru vindecare se face numai după însănătoșare. — La epistole răspund gratuit. — Săli de așteptare și de consultare separate, separate locuri de intrare și eșire.

CELE MAI BUNE OROLOAGE

cele mai solide și cele mai după moda
juvaericele atât pe bani gata cât și

===== **ÎN RATE** =====

pe lângă cheazășie de 10 ani și prețuri ieftine
 oferă cea mai bună prăvălie în această
 privință în întreaga Ungaria:

Brauswetter János
 orologier — Szeged.

Se trimit CATALOAGE cu 2000 chipuri în cinste și gratuit

Correspondențele să se facă în cât se poate
 în limba maghiară, germană sau franceză.

Telefon 101.

Telefon 101.

Kovács és Polgár

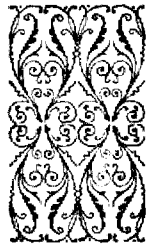
● LUGOS ●

Fabrică de ciment, întreprindere de zidiri de beton și beton de fer.

Fabrica lângă gară. Birou: strada Ilona 2.

Fabrică și ține în magazin

țevi de ciment în toată mărimea pentru
 traverze, poduri și canale; mai departe
 șghiaburi (vălai) de ciment de fer pentru
 comune, domenii și particulari, trepte de
 piatră artificială, ciment și imitație de
 marmoră, stâlpi pentru garduri de be-
 ton, plăci de ciment simple și de lux.

Primește ori-ce fel de lucrări de lu-
 crări de beton, beton de
 fer și lucrări de asfalt, mai departe co-
 porisuri la Erermit și tot felul de lu-
 crări de pavagiu.

Ține în magazin, vinde en gros și cu detal:

Ciment portland și roman de Beocsini,
 var, gips, trestie de stucatură, cătran,
 carbolineum, cărămizi și material rezis-
 tenta focului, praf de ciment etc.

La dorință servește cu planuri și preliminarium.

TISLER VAZUL pavagiu

Arad, strada Radnai 24

primește orice muncă de pavare

apoi

fac plăci de beton, canale de beton fun-
 damente pentru uscarea păreților umezi,
 primesc orice construcții de pământ în con-
 dițiile cele mai avantajoase și în prețurile cele
 mai ieftine.

Cel mai mare galonar de mobile și podoabe femeiești din țară.

Fabrică de fireturi de mobile, galoane,

crepuri, crețuri, fireturi de perdele
 și draperii, ciucuri, tivituri de co-
 voare, nasturi de plapomă, rose,
 rețele de pat, galoane și ciucuri
 pentru care funebre:

FRANKEL JAKAB
 SZEGED

STABILIMENTUL DE INDUSTRIE: IPAR-UTCZA 1.

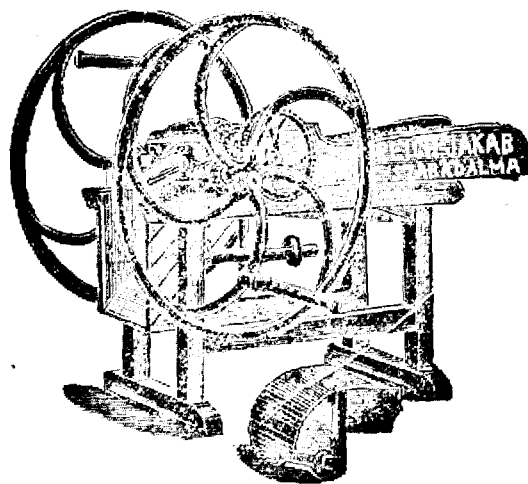
SERVICIU REPEDE, PROMT ȘI IEFTIN!

INDUSTRIA NAȚIONALĂ!

Sa sprijinim industria nationala!

JACOB REICH Fabrică de cumpeni decimale și de mașini economice . . . .

UJVIDÉK.

Cumpeni decimale, vâpsite galben, fără greutate:			
50	100	150	250 kilograme
24—	28—	32—	38— Coroane.
300	500	750	1000 kilograme
40—	50—	80—	100— Coroane.

Cu încuetoare dublă cu 10— coroane mai mult.
 Greutățile să socotesc separat.

Tăietor de paie patentat cu îmbucătură
 50— coroane.

Tăietoare de rând 48 cor.

Pentru călcat cu piciorul cu 5 coroane mai mult.

Vîrteje pentru un cal 160 cor.

Săpător de porumb foarte bun
 50 de cor.

Fabric mașini de imblătit cu benzină

după brevetul propriu al meu. — Mașinele toate au
 fost probate și găsite bune peste așteptare. Să pot
 ușor manua, se poate lucra ori când eu ele; ga-
 ranțez pe 3 ani despre durabilitatea lor; eu singur
 leam examinat; funcționează momentan fără per-
 dere de vreme; să poată lucra toată ziua fără con-
 trol; umblă înainte și înapoi.

La cerere trimit prețuri curente despre fabricatele mele.